ומי אמר רב עבדא כמקרקעי דמי והאמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב התוקף בעבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור ואי ס"ד עבדא כמקרקעי דמי אמאי פטור ברשותא דמריה קאי הכא במאי עסקינן שלא בשעת מלאכה כי הא דשלח ליה רבי אבא למרי בר מר בעי מיניה מרב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או אין צריך להעלות לו שכר ושלחו ליה אינו צריך להעלות לו שכר הכי השתא בשלמא התם בין למ"ד ביתא מיתבא יתיב ניחא ליה בין למ"ד ושאיה יוכת שער ניחא ליה אלא הכא מי ניחא ליה דנכחוש עבדיה אמרי ה"נ ניחא ליה דלא ליסתרי עבדיה כי רב יוסף בר חמא הוו תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי ועבדי בהו מלאכה א"ל רבה בריה מ"ט עביד מר הכי א"ל דאמר רב נחמן עבדא נהום כריסיה לא שוי אמר ליה אימא דאמר רב נחמן כגון דארו עבדיה דמרקיד בי כובי כולהו עבדי מעבד עבדי א"ל אנא כרב דניאל סבירא לי דאמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב התוקף בעבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור אלמא ניחא ליה דלא ליסתרי עבדיה אמר ליה הני מילי היכא דלא מסיק בהו זוזי מר כיון דמסיק בהו זוזי מיחזי כרבית דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אף על פי שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו א"צ להעלות לו שכר הלוהו ודר בחצר חבירו צריך להעלות לו שכר א"ל הדרי בי: איתמר התוקף ספינתו של חבירו ועשה בה מלאכה אמר רב רצה שכרה נוטל רצה פחתה נוטל ושמואל אמר אינו נוטל אלא פחתה אמר רב פפא לא פליגי הא דעבידא לאגרא הא דלא עבידא לאגרא ואיבעית אימא הא והא דעבידא לאגרא הא דנחית ליה אדעתא דאגרא והא דנחית ליה אדעתא דגזלנותא: גזל מטבע ונסדק [וכו']: אמר רב הונא נסדק נסדק ממש נפסל פסלתו מלכות ורב יהודה אמר פסלתו מלכות נמי היינו נסדק אלא ה"ד נפסל שפסלתו מדינה זו ויוצאה במדינה אחרת א"ל רב חסדא לרב הונא לדידך דאמרת נפסל פסלתו מלכות הרי פירות והרקיבו יין והחמיץ דכי פסלתו מלכות דמי וקתני משלם כשעת הגזילה א"ל התם נשתנה טעמו וריחו הכא לא נשתנה א"ל רבא לרב יהודה לדידך דאמרת פסלתו מלכות נמי היינו נסדק הרי תרומה ונטמאת דכי פסלתו מלכות דמי וקתני אומר לו הרי שלך לפניך א"ל התם לא מינכר היזיקה הכא מינכר היזיקה איתמר המלוה את חבירו על המטבע ונפסלה המטבע רב אמר נותן

המלוה את חבירו על המטבע. פ"ה הלוה לחבירו שוס פרקמטיא על המטבע שקלה לו במעות נותן לו מעות שיוצאין בשעת פרעון דהא קבל עליו לתת מטבע ודוקא הלוהו פרקמטיא אבל הלוהו מעות מה שהלוהו משלם לו עכ"ל הקונטרס ולפירושו גרלה דאם הלוהו מעות נמי וקבל לו שישלם לו מעות דמשלם מטבע היוצא באותה שעה דמעות שנפסלו לגו מטבע ניהו ולא נקט בקונטרס פרקמטיא אלא משום דכשמלוה אדם מעותיו אין רגילין להזכיר דבר אבל כשמוכר פרקמטיא אפי' אמר סתם כך וכך מעות תתן לריך לשלם לו מטבע היוצא וקשה לפירושו דה"ל למימר המוכר לחבירו על המטבע או ה"ל למינקט הקיף ועוד כיון דמעות פרקמטיא זוקף עליו במלוה אין סברא כלל לחלק בין הלוהו מעות לפרקמטיא שמכר במעות וגראה לפרש דאין חילוק בין מכר לו פרקמטיא בין הלוהו מעות ומיירי כשהתנה עמו ע"מ שישלם לו מעות וכיון שפירש לו כך סתמא דמילתא לכך פירש שאם יפסל יתן לו מטבע היוצא דאותו שנפסל אין שמו מטבע ושמואל סבר דכיון שיוצא במיקום שם מטבע עליו ועוד אור"י דר"ל כגון שהלוהו סאה מטין ואמר לו אם מחזור לי סאה אם כך וכך מעות ואילו במעות לאודייהו קלב היה משלם לו מטבע שנפסל אבל הכא שלא זקף עליו במלוה גמורה שיכול לפרוע לו מטין אם ירלה נותן לו מטבע היוצא באותה שעה ולכל הפירושים אם הלוהו מעות סתם מעות שהלוה לו

יפרע

פטור. מלשלם לבעליו שכרו: **שלא בשעת מלאכה.** כשעה [שאינו רגיל] לעשות מלאכה לו אחין עכשיו לבעליו מלאכה לעשות דזה נהנה וזה אין חסר הוא ופטור: **כדשלח ליה רבי אבא למרי בר מר הדר בחצר חבירו.** ומוקמינא לה בפ"ב (דף מח.) בחצר דלא קיימא לאגרא: **ניחא מיתבא יתיב.** זה הדר בתוכה ההנהו לבית זה שהוא מיושב כדיורין: **יתיב.** אין חרב לפי שהדר בתוכה טס ומספין סדקיה תמיד: **ושאיה יוכת שער.** של הוא ושמו שאיה מכתת שערים וכותלי בית אחין אדם דר בתוכה: **דלא נסתרי.** שלא ילמד דרכי הבטלה: **פחתה.** אם נשברה או נתקלקלה ודמי פחתה יתירין על שברה נוטל דמי פחתה: **עביד לאגרא.** מסתמא כי נחית לה אדעתא דאגרא נחית הלכך לאו בתורת גזלן דיינין ליה ונותן שברה על כרחו אם רבין הן על דמי פחתה: **הא דלא עביד לאגרא.** לא יהיב ליה אלא פחתה: **נחת לה אדעתא דאגרא.** רלה שברה נוטל ואם פחתה יתר על שברה נוטל דמי פחתה דהא ע"כ שקלה וגזל הוא: **נחית לה אדעתא דגזלנותא.** אפי' שברה גדול מפחתה לא יהיב אלא פחתה דכל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה: **פסלתו מלכות.** המלך לוה שלא יצא לא במדינה זו ולא במדינה אחרת: **היינו נסדק.** דכיון דלא נסדק לגמרי ליחק גמור הוא ומשלם כשעת הגזלה: **אלא היכי דמי נפסל.** דקתני מתניתין הרי שלך לפניך: **כגון שפסלתו מדינה זו.** בני מדינה פסלוהו מעצמן: **ויוצא במדינה אחרת.** שיכול לומר לו לך להוליאו שם: **תרומה לא מינכר היזיקה.** לא נשתנה מרלאיתה משאר מטעים: **הכא מינכרא היזיקה.** שאין לורה זו דומה לצורה של כל היוצאים עכשיו וכשגזלה הימנו היו כל לורות המדינות שוות לה: **המלוה את חבירו.** שוס פרגמטיא: **על המטבע.** שקלן לו מעות: נותן

ומי אמר רב עבדא כמקרקעי דמי והאמר רב דניאל בר רב קטינא כו'. ואם היה כמקרקעי דמי אפי' נחת ליה בתורת גזלנות לא נפק מרשותיה דמריה דהוי כקרקע דאין נגזלת ומשלם לאגרא היכא דקאי לאגרא כמו פסיעה דלקמן היכא דלא נחת ליה בתורת גזלנות: **הלוהו** ודר בחצירו. כולה סוגיא דהכא כלישנא קמא דאיתיהו נמן (ב"מ דף סד: ושם) ל"ע היאך הלוה מותר לעשות שוס טובה למלוה אפי' דברים שהיה עושה לו בלא הלואה ואפילו דברים שאין רגילות ליטול מהן שכר יהא אסור דומיא דאגר דלא קיימא לאגרא וכ"ש דברים שאין רגילות להשאיל בחנם כגון להשאיל סוסו שיהא אסור אפי' הוא כ"כ אוהבו שבלאו הכי היה משאילו וא"כ יותר מדאי יש לו ליהנר לוה שלא יעשה למלוה שום הנאה וי"ל דדוקא מילי דפרהסיא ואוושא טובא כגון לדור בחצירו ולתקוף בעבדו אבל להשאיל לו כליו או אפי' סוסו כיון דבלאו הכי משאילו מותר ודיקא נמי דנקט בתמני' חצירו ולא נקט לא ישכיר לו כליו או בהמתו בפחות ועוד שמא י"ל דבל היכא דקודם הלואה היו אוהבים זה את זה שהיו משאילין אבר זה לזה אם היו גריכין מותר להשאיל אף לאחר הלואה ותמני' דאיתיהו נמן (שם) בסתם בני אדם שאין רגילות שיהא עושה לזה למלוה אותה הנאה בלא הלואה דומיא דהקדמת שלוס שאין אסור אלא באותו שלא היה רגיל להקדים לו מקודם לכן ומיהו אפילו דבר שהיה משאילו בלאו הכי כגון אבר דלא קיימא לאגרא אם נכנס שלא מדעת חבירו חייב אע"פ שאם לא הלוה לו לא היה חייב לתת לו שכר כדמשמע הכא ולפי זה ההיא דאיתיהו נמן (שם) אייבי דוקא באבר דקיימא לאגרא דהתם אייבי מדעתו כדקאמר לא ישכור הימנו בפחות אבל בלא קיימא לאגרא היה מותר כיון דברשותו נכנס וגם בלא הלואה היה מנית לו לדור בחנם והאי דקאמר התם עלה דמילתא דהכא מאי קמ"ל תניא ומשני מהו דתימא ה"מ אבר דקיימא לאגרא כו' קמ"ל לא בעי למימר קמ"ל דמתניתין אייבי אפילו בדלא קיימא לאגרא דמתניתין ודאי לא מייבי אלא דוקא בדקיימא לאגרא כיון דמייבי מדעתו אלא ה"פ קמ"ל דאפי' לא קיימא לאגרא אסור היכא דלא הוי מדעתו ופירוש זה דחוק דהפשט משמע דאמתניתין קאי וקמ"ל דמתני' אייבי אפי' בדלא קיימא לאגרא אע"ג דאייבי שנכנס מדעתו:

מסורת הש"ס

ס) [ב"מ סד:], ב) [עיל כח. [ע"ש] ב"מ סד:, ג) ב"מ שם [וע"ש ברש"י ותוס'], ד) ר"ל רבא, ס) [ר"ל רבה דהא משמע רב יהודה טלר רבא כמנהגו קדושין עב:], ו) רש"ל, ז) [נפיק לפ"ל],

תורה אור השלם

1. נִשְׁאַר בָּעִיר שְׁמֹה הִשְׁאִיָּה יָבֵשׁ שָׁעַר: ישעיהו כד יב

מוסף רש"י

ביתא מיתבא. בית שהוא מיושב בדירת בני אדם, יתיב. יושבו קיים, לפי שהדרין בתוכו דולין מה שהוא צריך ומתקנין אותו (לעיל כא.). ושאיה יוכת שער. של שמו שאיה מכתת שער בית שאין בני אדם דרין בו, והלכך זה שעמד בו ההנהו, ליישנא אחרינא בית שהוא שאי ויסיד מאין אדם יוכת שער, מיקין מכתתין אותו (שם). תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי. מחזיק כעבדיהם של בעלי מיבות שלו וכוספם לעשות מלאכתו (ב"מ סד:). עבדא נהום כריסיה לא שוי. לאם מאכלו. וכריסי זנו כיום מלאכתו (שם). דארו עבדיה. כך שמו, דמרקיד בי כובי. ליון היה ומרקד מחטיות לשאות יין (שם). דלא ליסתרי עבדיה. שלא יכניל לחיות בטל ויתפלל. הקי"ו משמשה מלכך המתפעלים בתינה ס"ר ומס"ן, כאשר יתפעל שר ראמר משמרה, שהקי"ו מתחלפת לספיק אותיות השורש ומאשר יאמר בגיחרת סף הסמוסף, מגיחרת שם הסמוסף, וכן בלשון גמרא משתרי מיסתמיך אשתרי אשתקיל (ב"מ סה.).

עין משפט נר מצוה

מה א ב ג מי' פ"ג מהל' גזילה ואבידה הלכה ז סמג עשין סב ולאוין קלג טוש"ע ח"מ סימן שסג סעיף ד:
מו ד ה מי' פ"ו מהל' מלוה ולוה הלכה כ סמג עשה עוש"ע י"ד סימן קסו סעיף ג:
מז ו ז מי' פ"ג מהל' גזילה ואבידה הלכה מ סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שסג סעיף ה:
מח ח ט מי' שם הל' ל טוש"ע שם סעיף ג:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com